

A kerámia „ujházasítása”...

Ujházi Péter festőművész kiállítása a székesfehérvári Pelikán Galériában

■ A gondolkodó ember ősi vágya megérteni, megmagyarázni az őt körülvevő világot. Valamiféle választ találni a mindenség értelmére magára, állandó és változó törvényszerűségeire, elhelyezni és értelmezni benne magát mint az egyedülít, aki értelemmel bír. Teszi ezt az ember kiválóságai által – a tudomány és a művészet útján – az ész, a képzelet és a hit eszközeivel, a teljességre törekedve.

A tudomány minden felfedezése, megállapítása a törvényszerűségeken, az általánosnak és a létezők milyenségének feltárásán alapul, s ezek jogosultságát, helyességét, összefüggéseit mindenkor igazolnia is kell – a művészet mágiájának mindegyikére sincsen szüksége. A bizonyítás – az egyediség okán – lehetetlen is lenne. A művészet ösztönös, nem felfedezni és igazolni akar – csak bemutatni, megjeleníteni valami addig nem létezőt. Az igazolást, értelmezést egy műalkotás esetében a benne felszínre hozott gondolatokra, értékekre – az érzelmek misztikumán keresztül – a befogadónak, a szemlélőnek magának kell megadnia. A kész mű „léte” önmagában igazolás mindenre. Ezért tartható talán az alkotóművészet az ember legteljesebb és legmélyebb tevékenységének, a mindenséget teremtő isteni alkotás és akarat emberi hasonmásának.

A művészet területén máig feltűnnek, feltűnhetnek sokoldalúan zseniális alkotók, ha nem is a szó szoros értelmében polihisztorok – Picasso ilyen alkotó volt. Ő a festészet, a grafika, a szobrászat mellett a kerámiában is elévülhetlent művelt. De az egyre bonyolultabb és specializálódott korban ezt ő is csak szakértő mesteremberek segítségével tehetette csupán meg, Valaurisban, a Madoura kerámiaműhelyben. Igaz, hogy fantasztikus alkotói készsége, talentuma arra is alkalmasá tette, hogy a franciák által „la palette muette”-nek, „néma palettának” nevezett módszerrel alkosson. Vagyis „szín-helytelen – tehát néma”, a valódi színükben csak az égetés folyamatában megjelenő, máz alatti kerámiafestékekkel dolgozott. Páratlan mű-

veit alapvetően a műhely által sorozatban gyártott, de általa részben kiegészített, megtorzított vagy megmetszett edényformákra festette, illetve mázolta fel – mintha sokat megélt és próbált keramikus lett volna.

A 21. században még kevesebbeknek adatik meg, hogy az egyre több specializált géppel létrehozott tömegtermelésben, a technikák részletes ismerete nélkül, több művészeti műfajban is egyedít, maradandót alkothassanak. Ez csak kiváltságosoknak, illetve nagyon merészeknek és tehetségeseknek sikerülhet. Bár

Fotó: Sulyok Miklós

→
Ujházi Péter:
Érett edény /
Péter Ujházi:
Ripe Dish

[2013] *samottos*
kőedény, 1250 °C,
máz feletti festés, 750
°C / stoneware with
chamotte, 1250 °C,
painted above the
glaze, 750 °C
[82 x Ø 46 cm]

művészeknek pedig egyre több akadályt kell leküzdeniük. Ennek a problémának a megoldását szolgálták az elmúlt fél évszázadban a speciális technikákra létrehozott szimpóziumok, művésztelepek, nemzetközi szintű és hírvé stúdiók. Az, hogy a magyarországi rendszerváltás után hagyták ezeket megszűnni, elvéve szakmai függetlenségüket ellehetetlenülni – az a művészet sokoldalúságának megőrzése és fejlődése elleni történelmi véték.

Mindenképpen figyelemre méltó tett tehát már az is, ha valamely alkotó mégis megpróbálkozik, hogy különböző műfajokban is alkosson. Ujházi Péter ilyen művész. Mi több, nemrég a kerámia műfajában is valami olyat alkotott és mutatott be Székesfehérváron,

Ujházi Péter:

Életfa /

Péter Ujházi:

Tree of Life

[2013] *samottos kőedény, 1250 °C, máz feletti festés, 750 °C / stoneware with chamotte, 1250 °C, painted above the glaze, 750 °C*
[120 x Ø 51cm]

Ujházi Péter:

A gond, a baj /

Péter Ujházi:

Worries and Troubles

[2013] *samottos kőedény, 1250 °C, máz feletti festés, 750 °C / stoneware with chamotte, 1250 °C, painted above the glaze, 750 °C*
[102 x Ø 55 cm]

a századunkban megjelenhetne – a virtuális eszközök segítségével – az elvileg univerzális, polihisztóriai ismeretekkel rendelkező ember, de ez a művészetek esetében is egy egészen más helyzetet takar. Ami egyre nagyobb, a mindinkább bonyolultabb technikáktól, és az azok részleteiben jártas szakemberektől való, tényszerű függőséget jelent. Ez nem segíti elő a különböző műfaji technikákban alkotni szándékozó művészek helyzetét, még akkor sem, ha teljesen nem kérdőjelezi is meg többoldalú kreativitásuk kibontásának lehetőségeit. Egyre kevesebben vállalkoznak tehát a sokoldalúság felmutatására. Az alig, vagy kevésbé ismert műfaji sajátosságokkal is alkotni szándékozó

**Ujházi Péter:
Önarckép /
Péter Ujházi:
Self Portrait**

[2013] *samottos kőedény, 1250 °C, máz feletti festés, 750 °C / stoneware with chamotte, 1250 °C, painted above the glaze, 750 °C*
[96 x Ø 46 cm]

a Pelikán Galériában, ami a keramikusszakmában, nemzetközi viszonylatban is rendhagyó. Bár a formák és színek világát ő határozta meg, már ő is szakemberek, nevezetesen Korompai Péter keramikus segítségével és műhelyében, valamint Domonkos László korongosmester közreműködésével alkotott, mégis egy olyan mintázott és máz feletti festékekkel égetett, egységes hatású, nagyméretű „edény”-sorozatot tudott létrehozni, mely eddig példa nélkül áll a szakma egészének történetében. Ezeket az edényplasztikákat valóban csak egy kívülről hozott – szakmai béklyóktól mentes – szemlélettel lehetett megvalósítani. A

**Ujházi Péter:
Följárat /
Péter Ujházi:
Way Up**

[2013] *samottos kőedény, 1250 °C, máz feletti festés 750 °C / stoneware with chamotte, 1250 °C, painted above the glaze, 750 °C*
[125 x Ø 41 cm]

Fotó: Sulyok Miliós

megkorongozott edényformák felületén reliefeket mintázott meg, olyan szabad fantáziával, mintha csak egy vásznat festett volna. Mi több, az edénytetők mint önálló kisplasztikák is megállnák a helyüket, de ekként is szervesen illeszkednek az oldalmintázatokhoz.

Az Ujházi életművét feldolgozni szándékozó Nagy T. Katalin művészettörténész ezt írja róla: „Művészete az átélt és a fikcionált valóság szürrealisztikus keveréke, melyben a realitás kötelékei fellazulnak, a valós kép az emlékekkel keveredik, a távoli múlt a közelmúlttal találkozik, a belső világ a külsővel mosódik össze. Az idősíkok egymásra tolnak, a több nézetből ábrázolt valóságos tér és a pszichikai tér szétválaszthatatlanul összeforr [...]. A hétköznapi történekből, a jelentéktelen és törékeny pilla-

Fotó: Sulyok Miliós

natokból mitológia születik, az élet eseményei és a létezés formái metaforikus jelentést kapnak. A dolgok »ujháziásítása« során láthatatlan szférák jönnek a felszínre [...]” – én mindezeket a mostani (el)beszélő edény plasztikáiban ábrázoltakra és megvalósítottakra is értelmezni tudom.

A nem kevés, azaz nyolc darab nagyméretű alkotás első látásra önmagában is tiszteletre méltó hatást kelt. Ismerem Ujházi Péter festészetét és a számomra különösen kedvelt kollázsait és dobozképeit, amelyekben – esetleges talált dolgokkal, formákkal, felületekkel, írással, ráfestéssel – az általa megélt, átélt vagy elvonatkoztatott történéseket jeleníti meg. Ezekben a különböző anyagoknak, témáknak, szimbólumoknak az egymáshoz rendelésével is mindig „önkényesen” bánik. Nem meglepő, hogy a nagyméretű kerámia-

Fotó: Sulyok Miklós

Fotó: Sulyok Miklós

edényein is belső magán-mitológiájára utaló jelenségeket mintáz, ír meg. A festőiséget reprezentálja, hogy a forma egészét gazdag, élénk színű, máz feletti festékekkel színezett felület fogja egybe. Kihasztnálja a kerámia műfajának hihetetlen lehetőségét, mely magába képes fogadni a szobrászat és a festészet minden ismérvét.

Számomra is sokszor megfajhatatlannak műveinek egyéni értelmezései, alkotói szándékai – talán neki magának is, lehet, hogy tudat alatti indíttatásúak. Mikor arra kértem, írjon pár sort a „mi-miért” kérdéséről valamely edényével kapcsolatban, *A gond, a baj* címűről, lényegét tekintve, ezt írta: „*Nem tudom kö-*

**Ujházi Péter:
Nehéz hétvége /
Péter Ujházi:
Hard Weekend**

[2013] *samottos kőedény, 1250 °C, máz feletti festés, 750 °C / stoneware with chamotte, 1250 °C, painted above the glaze, 750 °C*
[99 x Ø 34 cm]

**Ujházi Péter:
Világ körül menők /
Péter Ujházi: Going
Around the World**

[2013] *samottos kőedény, 1250 °C, máz feletti festés, 750 °C / stoneware with chamotte, 1250 °C, painted above the glaze, 750 °C*
[73 x Ø 54 cm]

vetni az akkori mondandómat, mert más elágazásokat látok most, de az biztos, hogy a lazán festett kék ég (bátér) előtt nagyon közeli lények, dolgok domborulnak.” Nem könnyű ezt értelmezni, kifejtteni, talán csak a hatások egyéni fordításában lenne lehetséges.

Ha nemzetközi hasonlatot keresnek Ujházi Péter által *(el)beszélő edény* sorozatnak nevezett munkáihoz, talán az általam nagyra becsült angol Grayson Perry munkái juthatnának eszembe. A kínai Tang-kori vázák utánzataira rajzolt, festett, szitázott, matricázott, illusztráció jellegű munkái – bár nem sorozatok – egyenként is döbbenetesek, bizonyos értelemben elbeszélők. De – mint méltatásokban mások is írják – azok egyértelmű, extrém utalásokat hordoznak, jelenítenek meg a kegyetlenségről, szexről, transzvesztizmusról, a mindennapi élet torzságairól. A szöveggel is tűzdelt, dekoráció- és graffityszerű képi díszletei az általam eredetiben látott munkáin, sokkoló, etikai és esztétikai hatást váltanak ki bennem.

Ujházi Péter „*(el) beszélő edényei*” mondanivalójukban nem ily egyértelműek és direkték, fellelhető értelmezésük sem általánosítható egykönnyen: ezek egyéni víziók. Ez bennük a sajátos és különleges. Csak szemlélni kell őket, és hagyni, hogy hatásuk – megélt, képzelt vagy a látottakkal azonosulni tudó érzelmeinkkel – kitöltse lelkünk esztétikai élmények befogadására létező terét. Én az először fehér alapmázzal borított, majd megfestett relief-történeteket az edények palástjain mint egy körbetekert és körbejárható vásznon megjelenő képet szemlélem. Értelmezésem szerint ezeken a műveken az alkotó belső lelki küzdelmeiben, vívódásaiban szerepet nyert építészeti terrek és elemek, organikus formák és létező tárgyak és személyek és az általuk létrejöhethető helyzetek jelennek meg – szabad kitarulkozásban. Az *(el)beszélő edények* bemutató kiállításán egyértelmű volt, hogy a formák nagysága, a mintázatok sokasága, bennük a történetek sokirányúsága, a színek tömege minden szemlélőre, ha más-más indíttatásokkal is, de érezhető hatással van. Az ilyen képesség pedig csak a magas színvonalú műalkotások sajátja.

Talán mondhatjuk, hogy egy művész eddigi életének fontos, emlékeztető, de akár csak képzelt történetéseit hordozza, meséli el ez a nyolc méretes edény.

Hatásuk egyben nagyon kivételes, szerzteágzó asszociációkra inspirál. Ezért nem tartottam meglepőnek, hogy az egész kiállítás minden tárgyát egyben, azonnal megvásárolta egy szakértő gyűjtő. Így reméljük, hogy érintetlenül mentődik át az utókor számára valami egészen szokatlan, egyedi, talán sokáig megismételhetetlen művészeti vállalkozás eredménye, melyet egy festőnek nevezett alkotó hozott létre, a kerámia ősi, sok páratlan értéket felhalmozott művészetének – az utókor számára fennmaradásra érdemes – területén.

PROBSTNER JÁNOS
keramikusművész

(Ujházi Péter 8 db [el]beszélő edény című kiállítása. Pelián Galéria, Székesfehérvár, 2014. április 4–május 9.)

Fotó: Suljok Miklós

→
Ujházi Péter:
Öröm és küzdelem /
Péter Ujházi:
Pleasure and Struggle
[2013] *samottos*
kőedény, 1250 °C,
máz feletti festés, 750
°C / stoneware with
chamotte, 1250 °C,
painting above the
glaze, 750 °C
[80 x Ø 49 cm]